

PAPER DETAILS

TITLE: ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİ
HAKKINDA ÖĞRETMEN ADAYLARI VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜSLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

AUTHORS: Bayram ÖZER,İsmail GELEN

PAGES: 39-55

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/183186>

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİNE SAHİP OLMA DÜZEYLERİ HAKKINDA ÖĞRETMEN ADAYLARI VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER

Mustafa Kemal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. İsmail GELEN

Mustafa Kemal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Özet

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan ve görev başındaki öğretmenler ve ilerde öğretmen olacak olan eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerine hangi oranda sahip olduklarını, kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılan bu araştırmada iki farklı anket geliştirilmiş ve 242 görev başındaki öğretmene ve 159 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemi Hatay ilinde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında çalışan öğretmenler ve Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Tarama modelinde yapılan araştırmada anket yoluyla toplanan veriler üzerinde Bağımsız Gruplar t-Testi ve Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları hem genel anlamda hem de bütün alt boyutlarda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından kendilerini öğretmenlerden daha yeterli görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Genel Yeterlikler, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmen Görüşleri

HAVING GENERAL ADEQUACY OF TEACHING PROFESSION EVALUATION OF THE VIEWS OF TEACHER CANDIDATES AND TEACHERS ABOUT THEIR LEVEL

Abstract

In this study, in order to determine at which rate, the teachers who are on duty and the students of Education Faculty who are going to be teachers, have the teaching profession adequacy of knowledge which is determined by the Ministry of National Education, through their personal thoughts, two different polls are carried out to 242 teachers on duty and 159 candidate teachers. Sampling of this study is chosen from the teachers who work in state schools which work dependent upon National Education Directorship of Administrative Province, in Hatay and the students, in the last term of Mustafa Kemal University Education Faculty. In this study, performed as scanning modal, Independent Groups t-Test and Mann-Whitney U Test are carried out upon the gathered datum by the way of poll. According to findings, got from at the end of the study, candidate teachers, both in general and in all specific dimensions in the point of view of teaching profession general adequacy, think themselves more sufficiently qualified than teachers on duty.

Key words: General Adequacy, Teaching Profession, Views of Teachers.

* Bu çalışmaya emeği geçen İlköğretim Müfettişi Şahin Bütüner'e, yüksek lisans öğrencilerimiz Beril Çapar, Mehmet Kurtulmuş ve Sabahat Öcal'a teşekkür ederiz.

GİRİŞ

Eğitim ile ilgili gelişmelerde içinde bulunduğumuz günlerde en sık tekrar edilen konu bilgi teknolojileri ve bu alandaki gelişmelerdir. Bilgi teknolojilerinin gelişim hızı beraberinde birçok alanda yenilik ve değişiklikleri getirmiş, bu alanlarda sistemlerin köklü değişikliklere gitmesine sebep olmuştur. Bilgi teknolojisinde değişimin en çok etkilediği alanların başında eğitim gelmektedir. Şu günlerde bilgisayar ve elektronik yayımlama gibi gelişmelerin büyük etkisinde kalan eğitim uygulamaları; program, öğrenme-öğretme süreci, ders, öğrenci ve öğretmen gibi eğitimin ana unsurları yakın gelecekte birçok sorunla karşı karşıya kalacaklardır.

Bilgi teknolojilerinin bütün faydaları bir tarafa bırakılarak bu sorunlar üzerinde odaklanıldığında çok uzak olmayan bir gelecekte artık öğretmenlere ihtiyaç olmayacağı, bunun yerine herkesin istediği zaman ve istediği yerde bilgisayar ve bilgi teknolojilerini kullanarak birçok bilgiye bir aracı olmaksızın ulaşabileceği tartışmaları hatıra gelmektedir. Ancak burada unutulmaması gereken bir nokta Calderhead (1997: 15)'in de belirttiği gibi “öğrenmenin sosyal ve bireysel bir süreç olduğundan dolayı kendisinden öğrenmek ve anladıklarımızı kontrol etmek için, bizim başka kişilere ihtiyacımız olduğu” gerçeğidir.

Bilgi teknolojilerindeki değişimle birlikte dünya çapında görülen değişimler, geleceğin eğitimi için, eleştirel ve yaratıcı bir yaklaşıma ihtiyaç göstermektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen ufak bir olayın, küreselleşmenin etkisiyle bütün dünyadan hissedilmeye başlandığı şu günlerde dünya olaylarına karşı hiçbir şey yapmadan tarafsız kalınamayacak bir zamanın etkileri yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak dünya sahnesine aktif şekilde katılan bireyleri yetiştirmekle görevli olan öğretmenler olarak; küresel bir strateji ve teknoloji ustası, mükemmel bir politikacı, lider ve yönlendirici özelliklerine sahip olması gereklidir (Matriano, 1997: 28, 30).

Öğretmenlerden olmaları istenilen pek çok rol ve görev beklenmektedir. Bu roller geçmişte önemli olduğu gibi günümüzde de önemlidir ve gelecekte de önemini yitirmeyeceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları temelde aynı olmakla ve öğretim işinin temelini oluşturmakla birlikte, bazı ayrıntılar ve zamanla ortaya çıkan gelişmelerden dolayı bir takım sorumluluklarında değişiklikler oluşabilmektedir. Örneğin geçmişte bilgiyi aktaran, bir başka deyişle öğrencilere ders veren kişiler olarak anlaşılmışsa da, günümüzde artık öğretmek yeterli görülmemekte, bunun yerine rehberlik etme, kararlar ile ilgili gelecekteki sonuçların tahmin edilmesi, toplumsal süreçlerle meşgul olunması ve doğanın korunması ile ilgili çabalara katılması gereklidir (McNeil, J.D. 1997: 41).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin edinmeleri gereken yeterlik ya da niteliklerin neler olması gerektiği, bu yeterlik ve nitelikleri ne ölçüde edinmeleri gerektiği veya öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin nasıl öğrenileceği ve geliştirileceği, oldukça geniş konulardır. Çünkü branşı ne olursa olsun bir öğretmenden beklenen yeterlikler sıralandığı zaman yüzlerce madde ve onlarca sayfa ortaya çıkmaktadır. Her bir yeterliğin kendi başına değerlendirilmesi gereken bir konu olduğu da düşünüldüğünde, böyle bir araştırmanın oldukça kapsamlı olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan ve resmi olarak bütün öğretmenlerin kazanmış olması gerektiği bütün kesimlere duyurulan öğretmen yeterliklerini saptamayı amaçlayan araştırmada, görev başındaki öğretmenler ve öğretmen aday öğrencilerin, Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenlerde bulunması gereken öğretmen yeterliklerine hangi ölçüde sahip oldukları, kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlik Mesleği

Gelişmiş ülkelere bakıldığında en önemli avantajlarının eğitilmiş insangücü olduğu görülmektedir. Halkı iyi bir şekilde eğitim almış olan çoğu ülke maddi anlamda yeterli zengin kaynaklara sahip olmasa da, diğer ülke kaynaklarını kullanarak zengin olabilmektedir. Bunun tersine çok zengin yer altı ve yerüstü doğal kaynaklara sahip olan ülkeler, eğitilmiş ve donanımlı insangücü kaynağına sahip olmadıklarından dolayı yoksul kalmakta ve çeşitli yollarla diğer ülkelere hizmet etmektedirler. Bu açıdan eğitimin diğer faydalarının yanında gelişim ve ekonomik ilerleme için de vazgeçilmez bir koşul olduğu bilinmektedir. Bu noktada öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bir ülkenin teknolojik anlamda gelişimi ve ekonomik kalkınmasının temelinde eğitilmiş insangücü bulunmaktadır. Eğitilmiş insangücü ise, doğrudan öğretmenler ve öğretmenlik mesleğiyle ilgilidir. Çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirilmiş, öğrencilerini içinde bulunduğumuz zamanın özellikleri doğrultusunda eğitebilecek, bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye ulaşma ve kullanma konusunda donanımlı öğretmenler yetiştirmek, eğitim alanında ülkelerin birincil görevlerindendir. Çünkü eğitim-öğretim işinin doğrudan sorumlusu olan öğretmenler de sonuçta bir eğitimden geçmektedirler.

Öğretme evrensel bir uğraştır. Anne – babalar çocuklarına, işverenler işçilerine, antrenörler sporcularına, eşler birbirlerine ve öğretmenler öğrencilerine hep bir şeyler öğretir. Asıl önemli olan, öğretme işinin nasıl daha etkili yapılabileceğidir. Bir meslek olarak öğretme işini yapan öğretmenler için bir öğretici olarak sorumluluklarını yerine getirmesinde dikkat etmesi

gerekenler konusunda mevcut standartlar ve bu standartların uygulanma düzeyi oldukça önemlidir (Gordon, 1996). Bu standartların neler olduğu ve uygulanış şekli ülkelere ve toplumlara göre farklılıklar göstermekle birlikte, istenilen her zaman için en iyi öğretimi gerçekleştirecek ortamı ve insangücünü oluşturmaktır. Bu noktada başarılı olunduğu oranda hedeflerin gerçekleşme oranı artmaktadır.

Öğretmenlik mesleği diğer mesleklerde olduğu gibi kesin çizgilerle sınırları ve kuralları belirlenebilecek bir meslek değildir. Evrensel bazı kuralları olmakla birlikte, bütün toplumlar ve farklı bütün ülkeler için kullanılabilecek belirli standartları bulunmamaktadır. Bunun yerine toplumlar kendi kültürel ve sosyal özelliklerine göre öğretmenlik mesleği ile ilgili standartları belirler ve uygularlar. Yalnız birçok ülkede yetkili kurul ve kişilerin yaptığı tanımlamalar çoğu zaman birbirine benzer (Bellm, 2008).

Öğretmenlik mesleğinin hareket noktası, “öğretme” kavramı olduğuna göre, öğretmenlerin cevap araması gereken soru, nasıl öğretebilirim? Ya da nasıl en iyi şekilde öğretebilirim? dir. İnsanlarda öğrenmenin nasıl meydana geldiğini açıklamaya çalışan kuramlar, öğretmenlere bu konuda yardımcı olmaktadır. Ancak, bu kuramlar her zaman ve durumda öğrenmeyi açıklamaya yetmediğinden dolayı, öğretmenin bu konuda kendine göre bir yol çizmesi, yöntem belirlemesi ve bu yöntemi geliştirmek için çaba göstermesi gerekmektedir. Öğrenme ve öğretmeyle ilgili farklı kuramların ortaya çıkması, büyük bir olasılıkla, araştırmacıların öğrenme olgusuna farklı yönlerden yaklaşımlarından ve farklı yaşantılarla donanmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Aynen bunun gibi öğrencilerin her biri de, öğrenmeye farklı yönlerden yaklaşmakta ve hepsinin farklı yaşantıları bulunmaktadır. Bu yüzden de, bir öğrencide işe yarayan öğrenme kuramı, başka bir öğrenci için uygun olmamaktadır. Onun için öğretmenlerin yapması gereken, hedef kitlesini dikkate alarak sahip olduğu yeteneklerin de yardımıyla en iyi ve etkili yöntemi bulup uygulamak ve öğrencilerde istenilen davranış değişikliğini oluşturmaktır (Philips ve Soltis, 2005: 3).

Öğrenme kuramlarındaki farklılıklar kadar öğretmenlerin günümüzde dikkate alması gereken bir başka nokta, toplumsal ve kültürel hayattaki değişimdir. Toplumsal yapıdaki hızlı değişim süreci ve bilgi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, gelişmiş toplumlarda yeni bir öğretmen tipinin doğmasına neden olmuştur (Gökçe, 2003: 70). Gelişmiş toplumlarda öğretmenlerden istenen özelliklerin başında yaşam boyu öğrenme süreci içinde olmaları (Tekişik, 2003: 181) ve eleştirel düşünme becerisine sahip öğrenciler yetiştirme konusunda çaba sarf etmeleridir (Passmore, 1991).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Öğretmenlik mesleğinin tarihine bakıldığında zaman, özellikle geleneksel anlayışa sahip ve demokrasi dışı toplumlarda mesleğin geleneksel bir şekilde icra edildiği ve sınırlarının tamamen devlet tarafından belirlendiği bir yapı görülmektedir (Spring, 1997). Buna karşılık, günümüzde öğretmenliğin profesyonel bir meslek olarak kabul görüyor olması veya bu yöndeki çabalar, önemli bir gelişme olarak görülebilir. Ancak buna rağmen, devletin öğretmenlik mesleğinin yeterlikleri konusunda tasarruf hakkını kullanarak, profesyonel bir meslek erbabı olarak öğretmenin sahip olması gereken nitelikleri belirlemesi, çok profesyonel olmayan bir davranış gibi görülmektedir. Çünkü herhangi bir alandaki profesyonel gibi öğretmen de kendinden beklenen işi yapmayı bilmekle kalmayıp, aynı zamanda en iyi olduğuna inandığı tarzda yapma fırsatına sahip olmalıdır. Dolayısıyla bir profesyonelin işini nasıl gerçekleştireceği kendisine bağlı olmalı ve bu durum, mesleğin icrasında önerilere, yeni ve daha etkin yollar öğrenmeye kapalılık olmayıp, başkasının yolunu izlememek olarak değerlendirilmelidir (Glasser, 2000: 9).

Öğretmenler mesleki anlamda genel kültür ve genel yetenek bilgisi, mesleki bilgi ve alan bilgisi olmak üzere üç ana alanda yeterli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Demirel, 1999: 192). Alanıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olan bir öğretmenin bu bilgileri öğrencilere en iyi şekilde aktarmak için öğretmenlik meslek bilgisi ve mesleğini daha iyi icra etmesine yardımcı olabilecek her türlü genel kültür bilgisine sahip olmak, bir öğretmen için gereklidir.

Temel yeterliklerin yanında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin: öğrencilere karşı açık görüşlü ve nesnel olma, öğrencilerin beklenti ve gereksinimlerini dikkate alma, eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilme, bireysel farklılıkları dikkate alma, yenilik ve gelişmelere açık olma, toplumsal gelişmeleri anlayıp yorumlayabilme ve eğitim teknolojilerindeki gelişmeleri yakından takip edebilme gibi birçok niteliğe de sahip olması gerekir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 207-237). Bu nitelikleri artırmak mümkündür. Hatta binlerce yeterlik ve özellik, bir öğretmenin sahip olması gerekli olanlar listesine eklenebilir. Fakat burada asıl yapılması gereken, öğretmenliği bir meslek olarak değerlendirmek ve öğretmenleri de normal insanlar olarak karşılamaktır. Aksi takdirde, öğretmenlerden insanüstü beceriler ve davranışlar beklenmeye başlanır, bu ise bir anlamda gerçeği görmezden gelmektir.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

Geçtiğimiz yıllarda eğitimle ilgili uluslararası sınavlarda (PISA, TIMMS, PIRLS vb.) Türk öğrencilerin aldığı başarısız sonuçlardan sonra bütün eğitim sistemi uzun süre tartışılmış ve üstüne Ortaöğretim Giriş Sına-

vından sıfır alan binlerce öğrencinin faturası öğretmenlere kesilmiştir. Benzer durumlarda birçok farklı alanda çoğu zaman sorumlu olarak öğretici konumundaki kişiler görülmektedir.

Bu tartışmalar göstermektedir ki, spor ya da eğitim olsun veya herhangi başka bir konu olsun ortaya çıkan bir sorun olduğu zaman sorgulanan ilk meslek grubu öğreticilik yani öğretmenlik mesleğidir. Bunun doğru olup olmadığından çok burada üzerinde durulması gereken asıl konu, öğretmenlik mesleğinin günümüz toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve uluslar arası arenada ülkesini en iyi temsil edecek öğrencileri yetiştirebilecek potansiyele ve yeterliğe ulaştırılması gereğidir. Bunun için de öğretmen eğitiminin önemi bir kez daha sorgulanmalıdır.

Öğretmen eğitimindeki geleneksel anlayış, öğretmen eğitiminin yetiştirme boyutu üzerinde durmak ve mesleki gelişimin önemini vurgulamaktır. Ancak günümüz eğitim programlarını etkileyen yapılandırıcı görüşe göre öğretmen eğitiminde; mesleki gelişim, öğretmenin kendi öğretme ortam ve uygulamalarının bir parçasıdır. Yapılandırıcı bir öğretmen, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran etkinliklerle karşılaşabilmesi için bir bağlam oluşturur. Yapılandırmacılık açısından öğretmenin temel görevi, bilişsel gelişimi ve öğrenmenin gerçekleşmesini kolaylaştırmaktır (Atıcı, 2000). Gelecekte öğretmen eğitiminin nasıl bir nitelik taşıyacağı, öğretmenlerin sahip olması gereken rol ve yeterliklerin neler olacağı, öğretmenlik mesleğine girişte hangi niteliklerin aranacağı ve öğretmen eğitiminde halen ne tür yetersizliklerin bulunduğu konusu oldukça önemlidir. Tüm bu hususlar toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişmekle beraber; öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlik alanlarının ayrıntılı bir biçimde belirlenmesi her ülke açısından önem taşımaktadır (Gökçe, 2003).

Bu amaçla MEB ve yüksek öğretim kurumları temsilcilerinden oluşturulan “Öğretmen Yeterlikleri Komisyonu”na öğretmenlik yeterlikleri belirlenmiş ve yayınlanmıştır (M.E.B. 2002). Çalışmada öğretmen yeterlik alanlarından; genel kültür ve özel alan boyutları genel olarak belirlenmiş ve öğretim sürecinde nasıl kullanılacağı ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenlerin eğitime-öğretme (pedagojik formasyon) yeterlikleri ise, 14 ana yeterlik alanında 206 alt yeterlik olarak ayrıntılı olarak ortaya konulmuştur. Geline süreçte Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün (OYEGM) öğretmenlik mesleği genel yeterlik taslağında ana yeterlik alanlarının;

- A) Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim
- B) Program ve içerik bilgisi
- C) Öğrencileri tanıma

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

- D) Öğrenme ve Öğretme Süreci
- Öğrenme ve Öğretme Süreçlerini Plânlayabilme
 - Öğrenme ve Öğretme Süreçlerini Uygulayabilme
- E) Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme
- F) Okul, Aile ve Toplum İlişkileri ile ilgili toplam 6 ana yeterlik alanında bu alanlarla ilgili 39 alt yeterlikler ile ilgili toplam 244 performans göstergesi olduğu görülmektedir (MEB, 2006).

Günümüz öğretmenlerinin çok bilgi ile donatılmış olması önem arz etmemektedir. Bunun yerine gerektiğinde işine yarayacak bilgilere ulaşabilen ve bu bilgiyi uygun ve yerinde kullanabilen öğretmenler başarılı görülmektedir (Adıgüzel, 2005). Ancak genel anlamda değerlendirildiğinde bütün eğitim organizasyonlarında öğrencilere bilgiye ulaşma ve kullanma yollarını öğretmekten çok sınıf disiplinini sağlama, sınıfı sessiz bir şekilde tutma, öğrencileri dinlemeye hazır hale getirme daha doğrusu bilgiyi aktarma daha önemli görülmektedir.

Öğretmenlerin öğretim becerileri ve sahip oldukları niteliklerle öğrenci başarısını inceleyen araştırmalarda öğretmenlerin etkililiği ve mesleki deneyimleri ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki çıkmıştır. Ancak bu ilişki, her zaman doğrusal değildir. Bu araştırmalardan bazılarında özellikle mesleki deneyime bağlı olarak öğretmenlerin öğretim nitelikleri, daha az deneyimli olan öğretmenlere oranla öğrencilerin başarıları üzerinde daha çok olumlu etki yapmaktadır (Darling Hammond, 1999: 9). Konuyla ilgili yapılan diğer araştırmalarda öğretmenlerin yirmi birinci yüzyıldaki yeterlik ve niteliklerinde önemli değişimler yaşandığı, buna bağlı olarak ta mesleğin profesyonelleşme konusunda hayli yol kat ettiği dile getirilmektedir. Bunun sebebi olarak ta, toplumsal yaşamdaki değişim ve bilginin yayılma hızı gösterilmektedir (Darling Hammond ve Berry, 1988: 7).

Öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getiren bir öğretmenle asgari yeterliklere sahip olmayan ve dolayısıyla mesleğinin gereklerini yerine getiremeyen öğretmenler arasında fark olduğu ve bunun öğrencilerin başarılarını doğrudan etkilediği konusunda bulgular mevcuttur. Haycock'un araştırmasında öğretmenlik yeterlikleri olan ve dolayısıyla etkili öğretmen olarak tanımlanan öğretmenlerle, etkili olmayan öğretmenleri öğrencilerin başarılarına yaptıkları etkiler bakımından karşılaştırdığı araştırmasında, etkili öğretmenlerin öğrencilerin başarısında doğrudan etkili olduğunu belirtmektedir (Haycock, 1998). Jenkins (1998) ise, bu bulguları destekler nitelikte, öğretmenlere performanslarına göre maaş verilmesini önerir. Bunun, çalışarak öğrencilerine yararlı olan ve hiçbir gayret göstermediği halde

diğer öğretmenle aynı haklara sahip olan öğretmen arasında dengeyi sağlayacağını düşünmektedir.

Öğretmenlerin, öğrenciler için destekleyici ve sağlıklı bir öğrenme ortamı oluşturmaları gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kendileri iyi bir model olmalı ve bu özellikleri sınıfa yansıtabilmelidirler. Sınıfta rahat davranma, dostça yaklaşım, demokratik duyuşsal yönden gelişmişlik, nezaket, saygı, öğrencileri birey olarak görüp kişiliklerini göz önünde bulundurmak gibi becerilerin etkili öğretimin temel ilkelerinden olduğu bilinmelidir. Bu özelliklerin sınıf içinde sergilenmesi, öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimini de olumlu yönde etkileyecek ve demokratik sınıf ortamı yönünde adımlar atılmış olacaktır (Güven, 2004).

Günümüzde bilgi sürekli olarak gelişip değiştiğinden aslında bu niteliğe sahip olmak programın beklentilerinden öte, içinde bulunduğumuz bilgi çağının gereklerindendir. Bu niteliği kazanmak için bilimsel araştırmaları takip etmenin yanında öğretmenlerin girişimcilik, eleştirel düşünme ve araştırma-sorgulama becerilerine sahip olmaları gerekir (Arslan ve Özpınar, 2008). Mesleğin içinde bulunduğu yıllar boyunca aynı bilgilerle mesleğini yapmaya çalışan ve hiçbir değişim ve gelişim içerisine girmeyen bir öğretmenin öğrencilerine faydalı olma şansı oldukça azdır. Oysa ki öğretmenin kişisel ve mesleki anlamda içinde bulunduğu zamanın koşulları doğrultusunda kendisini geliştirmesi önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı: Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında yayınlamış olduğu öğretmenlerin görev tanımlarının yapılması ve bireysel ve mesleki gelişimlerinde net hedeflerin belirlenmesi amacıyla “*Kişisel ve Mesleki Değerler, Öğrenciyi Tanıma, Öğretme ve Öğrenme Süreci, Öğrenmeyi-Gelişimi İzleme ve Değerlendirme, Okul-Aile ve Toplum İlişkileri ve Program ve İçerik Bilgisi*” olarak altı ana yeterlik altında 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan genel yeterliklere öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin kendi görüşleri doğrultusunda ne oranda sahip olduklarını belirlemektir.

Alt Amaçlar

Yukarıdaki genel amaç doğrultusunda şu alt amaçlar belirlenmeye çalışılmıştır.

1. Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ne ne oranda sahiptirler

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

- a. Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında cinsiyet ve bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmakta mıdır?
2. Mesleğini yapmakta olan öğretmenler, “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ne ne oranda sahiptirler
- b. Meslekteki öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet, branş, kıdem ve mezun olunan okul türü değişkenine göre anlamlı fark bulunmakta mıdır?
3. Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri ile halen meslekte olan öğretmenler arasında “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ne ne sahip olma derecesi bakımından anlamlı fark bulunmakta mıdır?

YÖNTEM

Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri ve öğretmenlerin “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ne sahip olma derecelerini kendi görüşleri doğrultusunda ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir modelde tasarlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini Hatay ili genelinde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan bütün branş ve kademelerdeki öğretmenler ve Eğitim Fakültesi son sınıfından mezun olma durumunda olan 486 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem ise öğretmenlerde random yöntemiyle Hatay’a bağlı ilçeler ve il merkezindeki devlet okullarından seçilen 242 öğretmen ve 160 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Tablo 1’de örneklemde bulunan öğretmen ve eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin demografik bilgilerine ilişkin bulgular görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen iki farklı anket yoluyla toplanmıştır. Öğretmen ve öğretmen adayları için hazırlanan anketler Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün 2006 yılında yayınladığı “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”nden yararlanılarak hazırlanmıştır. Her iki ankette de 6 ana alt başlık altında 31 alt başlık ve toplam 233 soru bulunmaktadır. Anket soruları hazırlanırken ilgili maddeler aynen alınmış ancak, öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik ifadeler soru haline getirilerek ve uygun şekilde değiştirilerek verilmiştir. İki anket arasında sadece kişisel bilgiler bölümünde farklı-

lık bulunmaktadır. Öğretmenlerin anketinde görev yapılan okul, cinsiyet, branş, mesleki kıdem, mezun olunan okul, öğretmen yeterlikleri ile ilgili hizmetiçi eğitim alma durumu ve kişisel gelişim kitaplarını okuma durumu olmak üzere toplam 7 soru bulunurken, Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerine yönelik ankette cinsiyet, bölüm ve kişisel gelişim kitaplarını okuma durumu olmak üzere 3 soru bulunmaktadır.

Anket kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Öğretmenler için olan ankette kapalı hiç katılmıyorum (1.00–1.80), katılmıyorum (1.81–2.60), kararsızım (2.61–3.40), katılıyorum (3.41–4.20) ve tamamen katılıyorum (4.21–5.00), eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri için olan anket ise kesinlikle hayır (1.00–1.80), hayır (1.81–2.60), kararsızım (2.61–3.40), evet (3.41–4.20) ve kesinlikle evet (4.21–5.00) olmak üzere beşli likert şeklinde derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Anketler yoluyla toplanan nicel verilerin analizinde frekans alma tekniği kullanılmıştır. Buna göre bağımsız değişkenler dikkate alınmayarak likert türü sorulardan oluşan maddeler aritmetik ortalama ve standart sapma ile yorumlanmıştır. Her iki anket için de aynı yöntem uygulandıktan sonra, anketler ayrı ayrı alt amaçta belirlenen değişkenlere göre ikili grupların karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t- testi uygulanmış ve dağılımın parametrik çıkmadığı durumlarda Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Bütün bu testlerin yapılabilmesi için verilere önce homojenlik testi (Levene) uygulanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada veri toplamak amacıyla geliştirilmiş olan anketlerden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Veriler alt amaçlar doğrultusunda çözümlendikten sonra literatür bulgular ışığında yorumlanmıştır. İlk olarak anketin tümüne ilişkin ortalamalar ve bağımsız gruplar için parametrik olmayan dağılımlarda kullanılan hipotez testlerinden Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Daha sonra ise, anketlerin altı alt bölümü ayrı ayrı öğretmen ve öğretmen adayları arasında aynı yöntemle karşılaştırılmıştır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgilerine Ait Bulgular

Değişkenler	Öğretmen		Öğretmen Adayı	
	N	%	N	%
Cinsiyet				
Erkek	129	53.3	55	34.6
Kadın	113	46.7	104	65.4
Branş				
1	144	59,5	62	39,0
2	18	7,4	30	18,9
3	18	7,4	48	30,2
4	12	5,0	19	11,9
5	32	13,2	-----	-----
6	18	7,4	-----	-----
Kıdem (Yıl)				
1-5	56	23,1	-----	-----
6-10	96	39,7	-----	-----
11-15	35	14,5	-----	-----
16 üstü	55	22,7	-----	-----
Hizmetiçi Eğitim				
Evet	141	58.3	-----	-----
Hayır	101	41.7	-----	-----
Toplam	242	100	159	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 242 öğretmenin 129’u erkek, 113’ü bayandır. Branş olarak en çok sınıf öğretmeni bulunmaktadır (144 öğretmen). Kıdem yılı bakımından en çok olan 6 ila 10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanlardır. Hizmetiçi eğitim alma durumuna göre dağılıma bakıldığında ise 141 öğretmenin Hizmetiçi eğitim aldığı anlaşılmaktadır. Öğretmen adayları ile ilgili bilgilere bakıldığında toplam 159 öğretmen adayı içerisinde 104’ünün bayan olduğu anlaşılmaktadır. Branş olarak yine 62 ile sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri çoğunluktadır.

Tablo 2: Grupların Anketin Geneline Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	952,14	1382509,50	3,7	-10,08	,00
Öğretmen Adayı (159)	1586,07	1513111,50	4,2		

Tablo 2’de araştırmaya katılan grupların anketin geneline ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları görülmektedir. Ortalamaların öğretmen adaylarında daha yüksek çıktığı görülen tabloda z (-10,08) ve p (,00) değerlerinden anlaşıldığı üzere, iki grup arasında anlamlı bir fark mevcuttur ve bu fark öğretmen adayları lehinedir. Öğretmen adayları anketin geneline “kesinlikle evet” şeklinde görüş bildirirken (X=4,2), öğretmenler “katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir (X=3,7). Bu sonuçlara göre, öğretmen adayları, öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerine daha çok sahip olduklarını düşünmektedirler.

Tablo 3: Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişimle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	154,69	37435,00	3,7	-9,871	,00
Öğretmen Adayı (159)	271,48	43166,00	4,3		

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin anketin birinci bölümüne verdikleri cevapların ortalamasının X=3,7 iken öğretmen adaylarının ortalamasının X=4,3 olduğu görülmektedir. İki grup arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılığı tespit etmek için yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçlarına göre ise (Z=-9,871; p=,00), gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre, öğretmen adayları, kişisel ve mesleki gelişim başlığı altındaki mesleki yeterliklere daha fazla sahip olduklarını düşünmektedirler.

Tablo 4: Öğrenciyi Tanıma İle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	149,53	36187,00	3,8	-10,974	,00
Öğretmen Adayı (159)	279,33	44414,00	4,4		

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 4'te Öğrenciyi tanıma başlığı altındaki bölümde bulunan sorulara öğretmenler ve öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara bakıldığında, öğretmen adaylarının ilgili bölümdeki yeterliklere “kesinlikle evet” derecesinde sahip olduklarını belirtirken ($X=4,4$), öğretmenlerin daha düşük bir derecede (katılıyorum; $X=3,8$) ilgili yeterliklere sahip olduklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre, iki grubun arasında öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık mevcuttur ($Z=-21,9$; $P=.00$).

Tablo 5: Öğretme ve Öğrenme Süreci İle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	159,09	38499,50	3,8	-8,934	,00
Öğretmen Adayı (159)	264,79	42101,50	4,3		

Tablo 5 incelendiğinde anketteki öğretme ve öğrenme süreci ile ilgili mesleki yeterlikleri belirlemek amacıyla sorulmuş olan sorulara öğretmen adaylarının $X=4,3$ (kesinlikle evet), öğretmenlerin ise $X=3,8$ (katılıyorum) derecesinde görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. İlgili verilerin istatistikî olarak karşılaştırması yapıldığında ise $Z=-8,934$ ve $P=.00$ çıktığı anlaşılmaktadır. Bu değerlere göre iki grup arasında öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık mevcuttur ve öğretmen adayları öğretme ve öğrenme süreci ile ilgili yeterliklere sahip olduklarını daha çok düşünmektedir.

Tablo 6: Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme İle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	164,09	39710,00	3,65	-7,875	,00
Öğretmen Adayı (159)	257,18	40891,00	4,19		

Tablo 6'da öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme bölümü ile ilgili sorulara öğretmen ve öğretmen aday öğrencilerin verdikleri cevaplar üzerinde yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçları görülmektedir. Tabloda verilen sonuçlardan da anlaşıldığı üzere grupların görüşleri arasında öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık mevcuttur ($Z=-7,875$; $P=.00$). Diğer bir ifade ile öğretmen adayları, ilgili yeterliklere sahip olduklarını düşünürken, öğretmenler bu konuda daha kararsızdırlar.

Tablo 7: *Okul, Aile ve Toplum İlişkileri İle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	159,18	38521,00	3,67	-8,917	,00
Öğretmen Adayı (159)	264,65	42080,00	4,25		

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin okul, aile ve toplum ilişkileri ile ilgili bölümdeki yeterlikleri belirlemeye yönelik sorulara katılıyorum derecesinde ($X=3,67$) görüş bildirirken, öğretmen adaylarının tamamen katılıyorum derecesinde ($X=4,25$) görüş bildirdikleri görülmektedir ve iki grup arasındaki bu görüş farklılığı istatistiki açıdan anlamlıdır ($Z=-8,917$; $P=,00$).

Tablo 8: *Program ve İçerik Bilgisi İle İlgili Sorulara İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	Ort. Farkı	Topl. Farkı	X	Z	P
Öğretmen (242)	166,87	40383,50	3,73	-7,278	,00
Öğretmen Adayı (159)	252,94	40217,50	4,20		

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmen adayları program ve içerik bilgisi ile ilgili öğretmen yeterliklerine daha çok sahip olduklarını düşünmektedirler. İki grubun ortalamalarına bakıldığında (öğretmenler=3,73: öğretmen adayları=4,20) bu sonucu açıkça görmek mümkündür. Bu sonuçlar aynı zamanda iki grubun görüşleri arasında öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık oluştuğunu da göstermektedir ($Z=-7,278$; $P=,00$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu “Öğretmenlik Meslek Bilgisi Yeterliklerine” ne oranda sahip olduklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Verileri toplamak için iki farklı anket geliştirilmiş ve bu anketler yoluyla öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerine sahip olma dereceleri ile ilgili görüşleri alınmıştır. Anketler yoluyla elde edilen bulgular önceki bölümde analiz edilmiş ve sonuçlar elde edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının hem genel olarak değerlendirildiğinde hem de altı alt başlık bazında değerlendirildiğinde, öğretmenlere oranla daha yüksek derecede mesleği gerektirdiği yeterliklere sahip olduklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu sonuç farklı bakış açılarından yorumlanabilir. Bu bakış açılarından birincisinde, öğretmen adaylarının daha idealist olmaları faktörüdür. Henüz mesleğe başlamamış olan öğretmen adayları hayallerindeki meslekle kendi niteliklerini karşılaştırdıklarında kendilerini mesleğin gereklerini yerine getirebilecek niteliklere sahip kişiler olarak görüyor olabilirler. Buna karşılık mesleğin içerisinde olan öğretmenler ise, mesleğin zorluklarıyla karşılaştıklarından ve dolayısıyla da daha gerçekçi bir değerlendirme yaparak, kendilerini öğretmenlik meslek bilgisi yeterlikleri konusunda daha az yeterli görmüş olabilirler. Bu yorumu Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen'in 2007 yılında Siirt Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmanın sonuçları da desteklemektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğini ideallerindeki meslek olarak tanımlayan öğrenci sayısı oldukça azdır. Bununla birlikte, öğretmenliğin sıkıcı bir meslek olduğu, öğretmenlik mesleği ile kitap okunmadığı ve öğretmenlik mesleğinin öğrencilerin yapmak istediği en son iş olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu iki sonuç birbiriyle çelişmektedir. Bu yüzden de araştırmada öğretmen adaylarının anketteki soruları olmasını istedikleri şekilde cevaplamış olma ihtimallerinin arttığı söylenebilir.

Diğer taraftan Erdem ve Anılan 1998'de Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemiş ve sonuçta öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının genel olarak olumlu olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçtan yola çıkılarak, bu araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle yeterliklere gerçekçi bir değerlendirmeye sahip olduklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu ise, önceki yoruma ters bir durumdur (Erdem ve Anılan, 2000).

Öğretmenler açısından sonuçlar değerlendirilecek olursa, mesleğin içinde yıllarını harcamış olan ve karşılaştığı zorluklar ve sıkıntıları da dikkate alarak kendisini değerlendiren öğretmenlerin, mesleğin yeterlikleri konusunda kendilerini daha az yeterli gördükleri söylenebilir. Bu değerlendirmede öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin etkili olma ihtimali yüksektir. Çünkü birçok araştırmada öğretilerin meslek hayatında ve bağlı olarak günlük hayatta yaşadığı sorunların, onların kendilerini algılama ve değerlendirme durumunu etkilediği belirtilmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005, Seferoğlu, 2004).

Sonuç olarak öğretmen adaylarının mesleki yeterlikler konusunda kendilerini yeterli görmeleri oldukça önemlidir. Ancak üzerinde durulması gereken daha önemli sonuç, öğretmenlerin öğretmenlik mesleği yeterlikleri konusunda kendilerini daha az yeterli görmeleridir. Bu ise muhtemelen mesleğin zorluklarından ve öğretmenlerin kendilerini geliştirememesinden

kaynaklanmaktadır. Bu yüzden bu araştırma kapsamında yeterlikleri belirlenmeye çalışılan öğretmen adaylarına öğretmen olduktan bir süre sonra aynı sorular yöneltildiğinde görüşlerinde değişiklik olup olmayacağı araştırılmalıdır. Çünkü beklenti görüşlerin olumsuz yönde değişeceği şeklindedir.

KAYNAKLAR

- Calderhead, J. (1997). Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilmesi: 21. Yüzyılı Bekleyen Sorunlar, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Ankara, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Matriano, E.C. (1997). 2000'li Yıllarda Eğitimin Globalleştirilmesi Sorunları Karşılama ve Fırsatları Değerlendirme, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Ankara, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Gordon, T. (1996). Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Çev: Aksay, Ankara, Sistem Yayıncılık.
- Belm, D. (2008). Establishing Teacher Competencies in Early Care and Education: A Review of Current Models and Options for California, Institute of Industrial Relations, University of California at Berkeley, <http://www.iir.berkeley.edu/cscce/pdf/competencies.pdf> (Web Adresinden Ağustos 2008 tarihinde alınmıştır).
- Philips, D.C. ve Soltis, J.F. (2005). Öğrenme: Perspektifler. (Soner Durmuş, Çev). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekışık, H.H. (2003). Öğretmenin Eğitime – Öğretme Yeterlikleri ve Görevleri, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Ankara, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Gökçe, E. (2003). Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Ankara, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Passmore, J. (1991). Eleştirel Olmayı Öğrenme Üstüne, Çev: Hasan Ünder, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 24(2).
- Spring, Joel. (1997). Özgür Eğitim. 2.Basım. Çev:Ayşen Ekmekçi. Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Glasser, W. (2000). Kaliteli Eğitimde Öğretmen. Beyaz Yayınları. İstanbul.
- Demirel, Ö. (1999). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Ankara: Pegem A., s.192.
- Çeliktan, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri: Sayı: 19, Yıl: 2005/2, (207-237).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

- M.E.B. (2002). Öğretmen Yeterlikleri, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları, Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education Vol. 2, Issue 1, June 2008, pp. 38-63.
- Güven, İ. (2004). Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmenden Beklenenler, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 164, Güz 2004, Ankara, MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- Darling Hammond, L. (1999). Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence, Center for the Study of Teaching and Policy, a National Research Consortium, University of Washington, http://www.anzsog.edu.au/images/docs/forum/991200_Teacher_Quality_and_Student_Achievement_Hammond.pdf Web Adresinden Ağustos 2008 Tarihinde Alınmıştır.
- Darling Hammond, L. ve Berry, B. (1999). The Evaluation of Teacher Policy, Center for Policy Research in Education; Rand Corp., Santa Monica, CA. http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED298599&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED298599 Web Adresinden Ağustos 2008 Tarihinde Alınmıştır.
- Haycock, K. (1998). Good Teaching Matters: How Well Qualified Teachers Can Close the Gap, Thinking K-16; V3 (2), n2 Sum, 1998, (Eric Document Number 457 260).
- Jenkins, L. (1998). Deming İlkelerini Uygulayarak Sınıflarda Öğrenmenin İyileştirilmesi, Çev: Yenersoy, İstanbul: Kalder Yayınları No: 18.
- Adıgüzel, A. (2005). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Öğretmen Niteliklerinde Yeni Bir Boyut: Bilgi Okur Yazarlığı, Milli Eğitim, Sayı 167, Yaz 2005.
- Erdem, A.R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, Denizli: Yıl 2000, Sayı 7.
- Çelikten, M. Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005), Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 19, Yıl : 2005/2 (207-237)
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl 5, Sayı 58.